

TERRA RUBRA

Full informatiu de la Vila de TARROJA - Any 19 - Juliol-agost de 2009 - Núm. 119

EDITORIAL

Si el poeta ha pogut dir que
*“la sardana és la dansa més bella
de totes les danses que es fan i es desfan...”*

és potser perquè no n’hi ha cap altra que serveixi tan acuradament la bellesa en la seva manifestació, el seu rigor, el ritme, la simetria mòbil i oscil·lant. És també la dansa de la fraternitat i del sentiment vibrant que la converteix en símbol.

El poeta Joan Maragall va escriure que **“la sardana és la dansa sincera d’un poble que avança donant-se les mans”**. Aquesta dansa ha inspirat la imaginació poètica de gent com Max Jacob o Jules Romain i ha mogut la mà del genial Pablo Picasso que va convertir la sardana en una anella quimèrica de ballarins adorant el colom de la pau.

Tot i que avui no és present cada setmana en la vida dels nostres pobles, continua significat i expressant els sentiments de pàtria.

A Tarroja, com en molts pobles petits, anys després de la guerra, quan s’alçà la prohibició del toc de la sardana, que fou vetada temporalment durant la dictadura de Franco com a símbol nacional, s’hi havien fet ballades de sardanes. Per la Festa Major, el cant de la tenora, arrencava el seu so únic de joia o de dolor arreu de la vila, mentre a la plaça els dansaires formaven anelles i els espectadors gaudien de la música i de l’espectacle.

No hi ha dubte que els temps canvien i el “pica, pica”, ha desbancat la cobla i les ballades. La plaça també resta plena de vilatans i de gent de fora, captivats per una altra mena d’atracció, els sentiments, però, en aquest cas, no s’hi troben compromesos. Són altres temps!

Que sigui doncs benvingut el canvi i les noves generacions que l’impulsen.

Tarroja s’havia fet amb aquesta saó. Esperem que les noves generacions salvaguardin els valors i les tradicions que encara ens identifiquen.

Sardanes a la Plaça Nova

NOTÍCIES

• L'Anna Manaut ascendeix de manera accelerada pel camí de l'èxit.

A "La Mañana" del dia 29 de maig, Xavi Francés, dedicava a la tarrogenca Anna Manaut, una pàgina esplèndida, que ens fa molta il·lusió de publicar.

És aquesta:

"Balonmano Primera Nacional.

Anna Manaut, la primera lleidatana, amb la selecció espanyola.

Per primera vegada a la història, una jugadora de Lleida vestirà la samarreta de la selecció espanyola absoluta. El somni d'Anna Manaut s'ha fet realitat amb la telefonada del seleccionador Jordi Dueñas per disputar un torneig a Brasil del 4 al 16 de juny. Amb divuit anys la jugadora de Tarroja de Segarra podrà conviure i lluitar pel triomf, amb alguns dels seus ídols, gràcies a la excepcional temporada que ha fet amb el primer equip de l'Associació Lleidatana, en el seu segon any consecutiu en Primera Nacional.

"Estic una mica nerviosa, ha comentat, i no m'esperava entrar tan aviat en una convocatòria absoluta".

Anna Manaut a l'exterior de l'edifici del Rectorat

El Club Handbol de Guissona, és qui l'ha vist créixer en aquest esport, abans de fitxar per l'Associació en categoria cadet. A partir del seu aterratge a la capital del Segrià, l'èxit ha estat grandios. Amb setze anys va debutar en el primer equip i es va convertir en fixa, en l'esquema de Miroslav Vujasinovic. La seva internacionalitat va néixer en la categoria de cadet –en la qual va jugar un partit que va anotar quatre punts-, va seguir en la seva etapa juvenil –quaranta sis partits i 113 gols- i junior –tres enfrontaments i quinze gols- fins accedir a la selecció absoluta. Tot i que l'Anna està negociant la seva renovació amb l'equip de l'Onze de Setembre, sembla prou difícil que segueixi jugant en la Primera Nacional, donat les ofertes que li arriben."

Felicitats Anna, et desitgem molta sort!

Mesa electoral, d'esquerra a dreta: R. Verdés, I. Artigas i G. Cucurull

• Eleccions al Parlament Europeu 2009, el dia 7 de juny.

President de la mesa: Ignasi Artigas Carulla

Vocals: Glòria Cucurull Codina i Ramon Verdés Gabriel

Nombre d'electors censats: 150

Total votants: 70

Nombre de vots obtinguts per cada candidatura: CIU (24), ERC (17), IZAN-RG (1), PP (7), RC(1), ICV-EUIA (5), LV-GVE (1), PACMA (3), PSC-PSOE (6), II (2). Vots nuls (2), Vots en blanc (1).

● La segona setmana de juny, tot just començava la calor, van tenir el primer en-surt de foc, a la població de Riber. Uns dies mes tard, sembla que per una espurna de màquina agrícola, es van encendre diversos focs, que van acabar amb la crema d'uns centenars hectàrees, molt a prop del terme de Tarroja. Els focs van poder ser sufocats sense conseqüències greus, encara que han estat motiu de fortes discussions entre els pagesos i l'administració, a causa de les mesures que aquesta va imposar.

● Com cada any, la setmana de Sant Joan es fa la neteja i avituallament de la piscina municipal per inaugurar la temporada d'estiu. Als habituals tarrogencs que van participat generosament en aquesta tasca, els agraïm l'esforç.

Nit a la fresca a la terrasseta

Alhora que la piscina és posada en marxa, també inaugura temporada dintre del recinte, la terrasseta-bar, durant unes hores de la vesprada que ens permeten, als vilatans, prendre la fresca i gaudir de la tertúlia.

● El dia 21 de juny a la sala de la plaça Nova, es va fer una xerrada, sobre dansa, organitzada per l'Associació de joves, a càrrec de la pedagoga, artista i ballarina Sofia Cricchio. Es van explicar els orígens i beneficis de la

Piscina municipal de Tarroja

XERRADA - DEMOSTRACIÓ: *La Dansa del Ventre*

*Les xerrades ens apropen als orígens, llegendes i beneficis de la dansa.
Vols convertir-te en una dansa dançant? El més de retindre el teu cos pot ser
una realitat.*

La Psicòloga-Artista i ballarina SOPHIA CROCCHIO ens ho ajudarà.

*Tarroja de Segarra a la sala de la plaça Nova.
Diumenge, 21 de Juny a les 19.00*

*Organitzat: Associació de Dones de Tarroja
Per més informació podeu trucar a la Núria 686 67 47 48 o
a la Núria 679 40 56 04.*

dansa oriental i després el públic assistent vam poder gaudir d'una classe pràctica molt bonica. Hi va participar gent gran i no tan gran, joves i també embarassades. El poder femení es posà de manifest.

D'esquerra a dreta: Marta Giralt, monitora, Teresa, Mercè, Ramona, Antonia, Montserrat, Rosita, Anna, Maricel, Madrona.

• A finals de juny va concloure el curs de gimnàstica, en què durant els mesos d'abril a juny, un grup de dones de Tarroja, conduïdes per la Marta Giralt ha avançat en el camí de fer salut amb la pràctica de la gimnàstica.

Totes en forma, per a la fotografia de rigor.

• Només perquè en quedi constància. Plantada d'arbres a Tarroja

El dissabte 21 de març es dugué a terme una plantada d'arbres a Tarroja de Segarra. Es replantaren ametllers al camí del cementiri per recuperar l'alineació anterior, es substituïren arbres que havien mort en altres indrets del poble i es plantaren nous rosers ornamentals. En total s'han plantat 20 arbres i 12 rosers. El projecte ha estat finançat pel Departament d'Acció Social i Ciutadania, dins el Pla Local de Joventut del programa "Pensa en Verd", amb una aportació aproximada de mil euros per co-

brir les despeses de maquinària, compra de planters i instal·lació del reg. A més a més de la plantació d'arbres, el projecte "Pensa en Verd" inclou altres activitats relacionades amb el medi ambient i la sostenibilitat, com la xerrada que es féu al febrer d' "Agricultura ecològica en cultius extensius de secà", que comptà amb un centenar de participants.

UN SALCONDUIT REIAL PER A EN CRISTÒFOR COLOM

Per regla general, una mentida es torna més creïble conforme més s'assembla a la veritat que pretén substituir. O, dit d'una altra manera: per construir una bona mentida, és aconsellable de teixir l'engany amb les fibres de la realitat, i així fer que l'ensarronada assoleixi un cert nivell de versemblança. La famosa carta del rei **Joan II de Portugal** a en **Cristòfor Colom** constitueix, al meu parer, un model pràctic de com fabricar una gran mentida amb una "mínima" distorsió de la veritat. La carta, tal com ens la transcriu l'historiador Juan Manzano Manzano, és la següent:

«A Xpouam Collon nosso espicial amigo, en Seuilha.

“Xpoual Colon. Nos dom Joham, per graça de Deus, Rey de Portugall, é dos Algarues daaquê e dallê mar em Africa, senhor de Guinee, vos enuyamos muyto saudar. Vymos a carta que Nos screpuestes: e a booa vontade e afeição que por ella mostraes teerdes a nosso serviço, vos agradeçemos muyto. E quanto a vossa vynda ca certo assy pollo que apontaes como por outros respeitos pera que vossa industria, e boô engenho nos sera necessareo nos a desejamos e prazernos ha muyto de vyrdes porque em o que a vos toca se dara tal forma de que vos devaaes ser contente. E porque por ventura teerees alguû rreço de nossas justiças por razom dalguûas cousas a que sejaees obrigado Nos por esta nossa carta vos seguramos polla vinda stada e tornada que nom sejaees preso rreteudo acusado citado nê demandado por nenhuûa cousa ora seja ciuil ora crime de qualquer qualidade. E polla meesma mandamos a todas nossas

justiças que o cumpram asy e portanto vos rogamos e encomendamos que vossa vynda seja loguo e pera ysso nô tenhaes pejo alguû e agardeceruoloeamos e teeremos muyto em serviço. Scripta em Avis a XX dias de março de 1488. El Rey»¹.

Joan II

En Caius Parellada, en el seu magistral *Colom venç Colombo*, i molt abans d'enfilar brillantment la tesi de l'enllaç del Descobridor amb la infanta Felipa de Coïmbra, ja incloïa aquesta carta dins la llista dels documents colombins falsos recusats pel

1) JUAN MANZANO MANZANO, *Cristóbal Colón. Siete años decisivos de su vida. 1485-1492*, Ediciones de Cultura Hispánica, Madrid, 1989, 2a edició, pàgs. 207-208.

Dr. Ulloa: “La Institució del “Mayorazgo”, el document *Asseretto*, la lletra del rei Joan II de Portugal (...). Tots aquests documents són d’una falsedat absoluta i evident, i això a part, han estat denunciants per altri, ja fa molts anys. (...) Quant a la lletra d’en Joan II, la seva recusació fou obra dels erudits portuguesos Luciano Cordeiro (1875) i Brito de Riveiro (1902), i més tard per Vignaud, “un dels asos del genovisme”². I en efecte, una lletra reial tan significativa com aquesta no apareix, segons l’Ulloa, en cap inventari dels papers d’en Colom confiats al pare Gorrício, ni en el catàleg d’en Ferran Colom, ni en alguns incidents del plet del *Mayorazgo*³. Més modernament també han dubtat de l’autenticitat d’aquesta missiva reial especialistes portuguesos com en Pinheiro Marques⁴, o els titulars d’un blog de *pseudohistòria*⁵ –segons que l’intitulen els autors mateixos–, davant l’exòtic encapçalament *A Xpouam Collon nosso espicial amigo*, l’ambigüitat del contingut de la carta o les sospitoses vacil·lacions ortogràfiques del document original⁶, que en la transcripció d’en Juan Manzano sembla que han estat endreçades.

Per mi, no cal dir-ho, la carta, tal com la coneixem, només és un dels múltiples instruments al servei de la manipulació castellana que envolta la vida del Descobridor: ni crec que en Cristòfor Colom s’estigués a Sevilla, ni era un *espicial amigo* del rei Joan II, ni li calia cap salconduit per transitar els dominis de la corona portuguesa. Al mateix temps, però, em sembla massa inspirada, massa

específica i ben afinada, en alguns sentits, com per ser falsa del tot. Ans al contrari: entenc que hi ha una part rellevant del text que s’emmiralla en la veritat i enllaça amb una situació que ens és coneguda. Quan llegim: *E porque por ventura teerees alguû rreção de nossas justiça por razom dalguûas cousas a que sejaees obrigado*, ens hem de demanar per quins motius podia recelar en Colom de ser *preso, rreteudo, acusado, citado* o *demandado* en trepitjar territori portuguès.

Jaume Ferrer de Blanes, ensenyant a un infant Colom.
Monument a Colom, Barcelona

A quines *cousas* estaria *obligado* perquè el rei pensés que el navegant havia de témer el pes de la justícia reial? La vaguetat de les notícies que ens han arribat sobre l’estada d’en Colom a Portugal obre un ric ventall de possibilitats d’especulació, ventall que no explorarem perquè ens centrarem en una hipòtesi que, em sembla a mi, escombra totes les altres. Què passaria si **la versió original** d’aquest salconduit **en resposta a**

2) CAIUS PARELLADA i CARDELLACH, *Colom venç Colombo. La vera naturalesa catalana del descobridor del Nou Món*; Aleu & Domingo, S.L., Barcelona, 1986, pàgs. 72 i 226.

3) Ídem, pàg. 73.

4) ALFREDO PINHEIRO MARQUES, *A maldição da memória do Infante Dom Pedro e as origens dos descobrimentos portugueses*, Centro do Estudos do Mar, Figueira de Foz, 1994, pàg. 292.

5) <http://ph-colombina.blogspot.com/2006/12/carta-de-1488-de-d-joo-ii-cristvo.html>

6) Ídem.

una lletra prèvia del futur Descobridor no hagués estat redactada pels escrivans del rei de Portugal, sinó pels del rei Ferran II de Catalunya i Aragó

De cop i volta, tota la carta (llevat de la data, l'encapçalament i la signatura) pren un sentit ple i rodó. En una lletra que avui hem de considerar perduda, l'**antic revolucionari**⁷ contra Joan II de Catalunya-Aragó, pare del rei Catòlic, el cavaller i ambaixador barceloní **Joan Colom**, hauria ofert al sobirà de Catalunya la seva voluntat de reconciliació per passar al seu servei en una empresa que havia de dur beneficis tant a la Corona com al qui la duqués a terme. D'alguna manera prou explícita, en Joan Colom hauria demanat certes garanties per tornar a Catalunya i entrevistar-se cara a cara amb en **Ferran II**, ara rei, però que anys enrere **havia arribat a estar en perill i proscrit**⁸—en un Principat del qual figurava com a príncep hereu!— **per obra i causa**, entre d'altres, **del correspon-sal que ara gosava sol·licitar-li audiència i patrocini**. I la resposta del rei és plena de matisos suggeridors que hom no pot deixar de discernir avui, un cop sabut el desenllaç de la Història. La missiva es torna tan eloqüent que no em resisteixo a traduir-ne el corpus central.

Després de l'encapçalament i la salutació, *“Nós, En Ferran, per gràcia de Déu, Rei de Castella i d'Aragó”, etc...*, la lletra continuaria: *“Veiérem la carta que ens escrivíreu, i la bona voluntat, i estimem que per ella mostreu tenir-vos al nostre servei, us ho agraiem molt. I que per la vostra vinguda ací, tant així per allò que apuntàveu com per altres aspectes per als quals la vostra indústria i bon enginy ens serà necessari, Nós desitgem i ens ha de*

plaire molt que vingueu, perquè en allò que a vós pertoca es donarà de tal forma que vós hagueu de ser content. I perquè per ventura tinguéreu algun recel de nostres justícies per raó d'algunes coses a què fóreu obligat, Nós, per aquesta carta nostra, us assegurem per la vinguda, estada i tornada que no sereu pres, retingut, acusat, citat ni demandat per cap causa ja sia civil o criminal de qualsevol qualitat. I per la mateixa manem a totes les nostres justícies que ho compleixin així i, per tant, us preguem i encomanem que la vostra vinguda sia prest, i per això no tingueu cap recança, i us ho agraiem i ho tindrem molt en servei. Escrita a...., el 20 de març de 1485 (suggeriment). El Rei”.

La lectura d'un salconduit adreçat en aquests termes a en Joan Colom i signat pel rei de Catalunya-Aragó ens permet d'entrellucar unes quantes coses. Primerament: és la resposta a una petició (*veiérem la carta que ens escrivíreu*), feta per algú a qui **el rei Ferran ha d'agrair la deferència** de voler posar-se al seu servei (*i la bona voluntat, i estimem que per ella mostreu tenir-vos al nostre servei, us ho agraiem molt*). Aquesta demostració de bona voluntat ens indica que es tractava d'algú que era **estranger**, i per això **no tenia l'obligació d'estar al seu servei**, o bé que es tractava **d'algun súbdit del rei que es trobava en desservei**, i ara, novament, vol tornar a servir el monarca. O tal vegada les dues coses alhora: un antic súbdit en desservei que ara podia presentar-se com a estranger. I si el rei ho celebra manifestament (*repeteix us ho agraiem i ho tindrem molt en servei*), és que estem parlant d'un personatge important, o tal vegada d'un antic súbdit en rebel·lia contumaç (*per ventura tinguéreu algun recel de nostres justícies per raó d'algunes coses a què fóreu obligat*), qui, arribat a certa alçada de la seva vida, mostra la voluntat de reconciliar-se mitjançant una prestació especial al seu

7) LLUÍS ULLOA, *Noves proves de la catalanitat de Colom*, Llibreria Oriental-Americana, Maisonneuve Frères, París, 1927, pàgs. 100-103.

8) MARQUÉS DE LOZOYA, *Historia de España*, Salvat Editores, S.A., Barcelona, 1967, tom III, pàg. 65.

senyor natural. Notem, segonament, que la carta atorga la garantia per a la vinguda, l'estada i la tornada (*Nós, per aquesta carta nostra, us assegurem per la vinguda, estada i tornada*). Això ens indica que es tracta d'algú que pertany a un indret exterior als regnes d'en Ferran II, i el rei entén que, en acabat dels serveis o empreses que ha tingut la deferència d'oferir, tornarà al lloc –a la

Joan II, recreació romàntica de M. Aguirre i Monsalbe

cort portuguesa–al qual pertany. Si més no, **el fet de garantir-li la tornada atorga a en Colom la facultat d'escollir si vol retornar al lloc d'allà on prové i on ara no presta servei al monarca de Catalunya.** Aquesta facultat d'escollir no és assenyalada a la carta com una gràcia que concedeix el rei

Ferran, sinó que més aviat hi apareix com un dret no negociable, inherent a la condició del personatge, una condició que deu ser d'alta dignitat, com veurem més endavant. Perquè, terçament, el rei ha rebut una proposta concreta (*la vostra vinguda ací, tant així per allò que apuntàveu*), es mostra receptiu (*Nós desitgem i ens ha de plaure molt que vingueu*), i respon a la deferència d'en Colom tot garantint-li que qualsevol acord es tancarà prioritant la satisfacció **personal** de l'Almirall (*perquè en allò que a vós pertoca es donarà de tal forma que vós hagueu de ser content*).

Com veiem, doncs, al capdavant, el to que presideix tot el salconduit és el d'una resposta agraïda a una invitació o proposta prèvia. I aquí sí que la qualificació de *nostre especial amic*, que tant grinyola en la carta d'en Joan II de Portugal al llaner genovès Colombo, pren un caire molt més versemblant. De fet, aquesta expressió la tenim documentada en una altra carta de la dècada següent, a la mateixa cort, que el cardenal Pedro González de Mendoza (l'anomenat “tercer rei d'Espanya”) adreçava al cosmògraf català Jaume Ferrer de Blanes el 26 d'agost de 1493: “*Jaume Ferrer, special amic: Nós voldríem parlar amb vós algunes coses que calen: per açò vos preguem que vista aquesta lletra nostra, partiu i vingueu aquí a Barcelona, i porteu amb vós el mapa mundi i altres instruments, si en teníeu, tocants a cosmografia. A Barcelona, avui dilluns vint-i-sis d'agost del noranta-tres*”⁹. Aquest tractament d’“especial amic” a un altre navegant expert i cosmògraf prestigiós per part d'un alt personatge de la cort s'afegeix als arguments per reblar que el salconduit que rebé en Colom s'havia gestat a la cort dels Reis Catòlics.

9) PERE CATALÀ i ROCA, *Colom i el món català*, Rafael Dalmau, Editor, Barcelona, 1993, pàg. 292.

Notem, per tant, que després d'un encapçalament com ara “*A Dom Johan Xpoferens Colom, Infant de Portugal*”, i el seguit de títols o dignitats que la condició d'Infant duigués associada, l'expressió “*nostre especial amic*” duria incorporada tota una càrrega de connotacions subtils, no gens desproveïdes d'ironia diplomàtica. I tant que n'era, d'*especial*, com hem vist, aquest *amic* del rei Catòlic!

Tot referint-se a la primera audiència que tingué amb els Reis Catòlics, el 20 de gener del 1486¹⁰, en Colom mateix diu que els “convidà amb l'empresa de les Índies”, i en Manzano remarca –admirat per la condescendència senyorial que traspua el plebeu genovès– que “convidar” és el terme predilecte de l'Almirall, perquè el fa servir més d'un cop¹¹. No és difícil de copsar que el mot ens dóna una noció cabal del rang d'en Colom, Infant de Portugal, membre de la reialesa que no té cap necessitat de posar-se al servei d'altres sobirans, però que per alguna raó personal, o una contrapartida de caire polític, o religiós, o tot plegat alhora, cal entendre, els “convida” a l'empresa. En un “Testimoni de reclamació i protesta” dins els Plets colombins, en Jaume Colom declara que el seu pare “no era vassall ni súbdit de ses Alteses, sinó que per servir-los els oferí l'empresa d'aquestes parts...”¹²; i, per bé que podria tractar-se d'una interpolació del censor per abonar la tesi genovista, no em puc estar de constatar que, efectivament, **l'Infant de Portugal Joan Colom no era ni súbdit ni vassall d'aquells qui cerca com a patrocinadors**, si més no a l'època que els va *convidar* a l'empresa americana. I això no treu que en Colom estigui dient la veritat quan en el *Memorial* del 1494 escriu

que els Reis són els seus senyors naturals¹³, atès que ell havia nascut a Catalunya i era natural dels seus regnes.

Hom comprova, aleshores, amb quina facilitat pot atribuir-se al Descobridor la doble condició d'estranger –per la seva dignitat reial portuguesa adquirida per via matrimonial– i, alhora, la de súbdit natural

dels Reis Catòlics, sense faltar a la veritat en cap cas. La censura es devia inspirar en aquesta condició dual d'estranger i súbdit natural per fer-lo genovès i plebeu, però en el seu joc de miralls grotescos, unes traces de la realitat trèmula sempre s'acaben escolant a les cròniques, encara que sigui en forma de símil innocu, com quan en Roselly de Lorgues descriu la primera audiència, també, d'en Colom amb els Reis i destaca que “**es presentà no pas encongint ni amb humilitat, sinó amb majestat i franquesa, més aviat un sobirà disfressat que parla**

10) JORDI BILBENY, *Cristòfor Colom, Príncep de Catalunya*; Proa-Enciclopèdia Catalana, S.A.; Perfils-65, Barcelona, 2006, pàg. 48.

11) J. MANZANO MANZANO, ob. cit. pàg. 68.

12) Ídem, nota 9.

13) J. BILBENY, ob. cit. pàg. 137.

amb els seus iguals que no pas un pobre pretendent”¹⁴. Més endavant, el mateix autor insisteix en el capteniment reial d’en Colom quan l’Almirall s’encastella en les seves condicions: “Havent dit quin era el seu desig, mantenia **la seva paraula com un rei**. En les seves converses **amb els sobirans**, (...) **sempre tractà amb ells com d’igual a igual**, i ara que arribava el moment de complir la seva missió, els seus fets no desmentien les seves paraules”¹⁵. La referència a la hipotètica recepció amb el rei de Portugal tot just retornat de la Descoberta és simptomàtica, també: “L’acollida singular que li dispensà dom Joan II excedí els honors tributats anteriorment, perquè **rebut-lo com a príncep de la sang**, li manà que s’assegués i es cobrís en sa presència”¹⁶. Què és un príncep de la sang sinó un familiar del rei? I encara en de Lorgues, en l’esplèndid report de la rebuda dels Reis a en Colom a Barcelona, assenyala: “Arribà a la fi en Colom, tan modest amb la seva magnífica vestimenta (...). Semblava que l’esplendor del triomf (...) envoltava la seva cabellera argentada amb una aurèola divina (...). En entrar al saló el revelador del nou món, com impel·lits per un impuls secret, **els Reis s’alçaren i feren el gest d’avançar tot estenent-li les mans, que ell, com a bo i lleial, volgué besar genoll en terra. Però no només no li ho permeteren** ses alteses, sinó que **dona Isabel** el convidà a asseure’s a prop d’ella (...). **I no volgué ocupar el seu tron fins que en Colom s’hagué cobert com un gran d’Espanya, i s’hagué assegut**”¹⁷. També en Charles Duff, extractat per en Parellada, ens recrea aquest moment: “Quan Colom s’hi va atansar, els Reis es posaren dempeus per rebre’l, talment **com si fos un sobirà es-**

tranger... L’escena és de les més memorables que registra la història...”¹⁸. Com bé veiem, doncs, i així ho hem apuntat, es trasllueix que en Colom era membre d’una casa reial estrangera, i la rebuda dels Reis “només” retia els honors pel que feia al cas: l’Infant català de Portugal havia superat els recels dels sobirans i de la cort, les demores malintencionades, les intrigues i els entrebancs, la gran distància oceànica, havia vençut la

Sepultura de Ferran II

fam, les malalties, les tempestes i les dissorts i la seva edat provectora, havia acomplert les seves promeses i s’havia fet creditor de les dignitats que tenia estipulades per contracte, tot plegat fent exhibició d’una voluntat tan extraordinària i una fe en si mateix tan inusualment tenaç, que van convertir-lo en una llegenda vivent.

A tall de cloenda: el veritable salconduit d’en Ferran el Catòlic a l’antic rebel català Joan Colom podria datar-se, aleshores, a cavall entre l’hivern i la primavera del 1485, cap al 20 de març, si ens atenim a la data de la missiva i a la convenció generalment acceptada d’aquest any com el de l’arribada d’en Colom al servei dels Reis Catòlics. La datació es reforça quan veiem que al cap de poques setmanes, “el 9 d’abril del 1485, el governador de Catalunya expedí un guiatge a «mossèn Lluís Colom», per tal que no pogués ésser molestat en persona ni en béns”¹⁹.

14) ROSELLY DE LORGUES, *Historia de Cristóbal Colón y de sus viajes*, Eduardo Gautier, Editor, Cadix, 1858, pàg. 90.

15) Ídem, pàgs. 116-117.

16) Ídem, pàg. 248.

17) Ídem, pàgs. 264-265.

18) C. PARELLADA i CARDELLACH, ob. Cit. Pàg. 112.

19) P. CATALÀ i ROCA, ob. cit. pàg. 79.

D'aquesta manera, els Colom es preparaven per tornar a Catalunya i com a antics rebels –per bé que la submissió d'en Lluís i la seva esposa Elionor Serra ja havia estat acceptada pel pare del rei Catòlic, en Joan II, des del desembre del 1478²⁰– necessitaven cartes de garantia per si algun vell adversari de la guerra, o qualsevol autoritat al servei del rei, els tenia encara per declarats en rebel·lia i gosava emprendre'ls.

Com és obvi, la censura espanyola podria haver optat per fer desaparèixer aquesta carta d'en Ferran II sense cap escrúpol, tal com va fer fonedissa la lletra prèvia d'en Colom. Però, rumiant-ho bé, deuriem concloure que tot traduint-la al portuguès gairebé fil per randa i transformant-la en un salconduit del rei lusità, segurament reforçaven la noció del genovès plebeu que fuig apressadament de la cort havent comès alguna irregularitat greu, mereixedora de presó o d'algun càstig pitjor, tal vegada. S'aprofitava l'avinentesa, així, per esborrar el parentiu del Descobridor amb la casa reial lusitana en anomenar-lo *nosso especial amigo*, uns termes en els quals en Joan II de Portugal mai no s'hagués adreçat a un familiar, i que han desvetllat sospites

20) Ídem, pàg. 79.

en la majoria dels analistes d'una expressió tan inusual entre les fórmules cortesanes de la correspondència règia. D'altra banda, amb la inclusió darrere de *A Xpouam Collon nosso especial amigo*, de l'ortopèdica cueta *en Seuilha*, se situava el Cristóbal Colón genovès a Castella, tal com convenia a la Història manipulada. Al mateix temps, en datar la lletra el 20 de març del 1488, s'aconseguia l'efecte d'esborrar, també, tota conjectura de participació del futur Almirall en l'expedició portuguesa al Cap de Bona Esperança, cosa que hauríem de tenir per probable, tal com vaig suggerir en l'article del proppassat número de *Terra Rubra*²¹.

Per acabar, només vull remarcar, en darer terme, que la simple substitució d'un rei per un altre rei, amb traducció pràcticament literal de la sintaxi, el nombre i el gènere d'un salconduit expedit **només** pel rei Catòlic –**ni rastre de la reina de Castella**–, revela una vegada més la naturalesa totalment catalana de la gènesi del Descobrimnt.

PEP MAYOLAS

21) JOSEP MAYOLAS, *El portuguès João Infante i l'Infant de Portugal Joan Colom i Bertran*, Terra Rubra, n° 116, Tarroja de Segarra, febrer 2009, pàgs. 6-12.

TERRA RUBRA

Full informatiu de la Vila de Tarroja

Consell de Redacció: *Josefina Carulla, Josep Condal, Narcís Saladrígues i Mercè Torra.*

Col·laboradors: *Jeroni Artigas, Josep M. Llobet, Ramon Castellà, Jaume Secanell, Alba Vallés, Núria Verdés i Ramon M. Verdés.*

Correcció: *Servei Comarcal de Català del Consell Comarcal de la Segarra*

<http://www.terrarubra.net>

c/e: revista@terrarubra.net

Els articles publicats reflecteixen únicament l'opinió de qui el signa.

Núm. de compte de Caixa de Terrassa: 2074 0141 20 3211764105

Edita: «Comissió d'Estudis Tarrogencs»

C/ de l'Església, 1 - Tel. / Fax 973 52 00 65
25211 TARROJA

Muntatge i impressió:

Saladrígues, S.L. - Ctra. de Preixana, s/n - 25250 BELLPUIG

Dip. Legal: L-2107 - 1990

Generalitat
de Catalunya

Consell
Comarcal
de la Segarra

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS
Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Ajuntament
de Tarroja

OCELLS AL NOSTRE TERME (X)

Tudó (*Columba palumbus*)

El tudó és un dels ocells que pràcticament no cal ni descriure. Molt abundant a casa nostra (de fet ho és a tot Catalunya) i fàcil de veure, aquest cosí dels coloms ens és molt familiar.

El tudó és el més gran dels columbiformes (la família dels coloms i les tórtores), i també el més abundant. És un habitant de terres de conreu i de boscos, i sovint és possible trobar-lo en grups (especialment a l'hivern, on pot formar estols de centenars d'ocells).

Els tudons s'alimenten principalment de vegetals i llavors, i fan els nius habitualment a les alzines. Els nius són fets de quatre

branquillons i tenen un aspecte molt fràgil, comparat amb el fet que són ocells força grans!

Veure tudons és molt fàcil. Segur que si voltem pels afores del poble, sortirà volant un ocell que sembla un colom, però és més gran i té unes franges molt característiques de color blanc a les ales. Això és un tudó!

Rossinyol bord (*Cettia cetti*)

El rossinyol bord té poc en comú amb el seu cosí, el rossinyol comú. A diferència d'aquell, que passa els hiverns a l'Àfrica, el rossinyol bord roman tot l'any entre nosaltres. Els uneix el fet que tots dos tenen un cant inconfusible i molt fort, per ser ocells més petits que un pardal!

Columba

Ocell petit, de color marró i sense grans trets característics, quan no canta passa completament desapercebut i és més que probable que mai en veieu un, encara que el sentiu cantant ben a la vora.

Al rossinyol bord li agraden les zones humides i amb canyís, encara que només siguin quatre canyes a la vora d'un rierol. A la Segarra és molt

Cettia

comú a la vora del Sió i de totes les zones de canyís que hi ha a tocar de rierols i rieres.

És un ocell que s'alimenta d'insectes, i que passa pràcticament tota la seva vida entre els canyissars. Realment, és molt difícil de veure. El que sí que es pot fer amb facilitat, és gaudir del seu cant, per exemple a la vora del Sió o del torrent de Valls.

Cogullada vulgar (*Galerida cristata*)

La cogullada és un altre dels ocells típics de la Segarra i, en general, de totes les zones de secà de Ponent. És un ocell terrestre, que mai no veureu posant-se en un arbre o matoll, de color marró clar i amb una inconfusible cresta de plomes. La seva cosina, la cogullada fosca (molt difícil de distingir de la vulgar), sí que acostuma a posar-se als matolls, però aquest ocell és molt més rar a la zona centre de la Segarra.

Galerida

Poc més gran que un pardal, la cogullada vulgar sempre es troba caminant pels camps de cereals o pels marges en busca d'insectes amb els quals s'alimenta. En tractar-se d'un ocell al qual no agraden els arbres, és fàcil comprendre que faci el niu a terra, ben amagat entre els matolls o els terrossos dels conreus.

Voltant entre els camps de cereal, és fàcil espantar les cogullades en qualsevol època de l'any. Faran una petita volada i es posaran en un marge proper, després de fer el reclam característic. Només heu de voltar pels afores del poble i estar atents als ocells que caminen pels marges dels conreus.

CARLES GRANDE FLORES

CARLES DE LLENES, UN VEÍ DE TARROJA CONVOCAT A LA CORT GENERAL DE 1705

A les acaballes de l'any 1705 s'inicià a Barcelona la cort general convocada per l'arxiduc Carles d'Àustria, el qual, reconegut com a rei pels catalans, prengué el nom de Carles III. Un dels convocats a aquesta cort fou el donzell Carles de Llenes i de Malla, que vivia a Tarroja. Aquest noble, però, per motius de salut, no pogué assistir a la cort i nomenà, com a procurador i representant seu, el donzell Ramon de Rialp i Safont, veí d'Anglesola. El document que ens informa d'aquest fet és el següent:

Die 16 desembris 1705.

In Dei nomine. Noverint universi quod nos Carolus de Llenes et de Malla, domicellus, in villa de Tarroja, diocesis urgellensis, domiciliatus, attendens et considerans cum simus vocati per suam regiam magestatem domini nostri regis Caroli Tertii, nunch felisiter regnantis, ut simus personaliter in civitate Barchinonae in curia generali quam ibidem idem dominus rex catalanis indixit et convocavit ac tenere et celebrare indendit et cum

dicta civitas barchinonensis distat a dicta villa de Tarroja quindecim leucas, ideo propter dolores in nostra crura sistentes et infirmitatem pedum tam longam viam facere ne quivimus ob tam iusta impedimenta in ipsa curia adesse non possimus, prout dicta impedimenta (Fiat ut in procuratione facta per Iosephum de Rialp in posse meo die 19 septembris 1701 mutis mutandis usque af finem).

Testes huius rei sunt magnifichus Franciscus Tarrida, utriusque iuris baccalaureus, in villa Angulariae, diocesis coelsonensis, populatus, et Raymundus Nadal, iuvinis, agricola, eiusdem villae.

JOSEP M. LLOBET I PORTELLA

Cal Llenes

INFRAESTRUCTURES

L'editorial del núm. 118 de "Terra Rubra", s'endinsa ens uns temes que, malauradament, sempre estan d'actualitat, no passen de moda: les infraestructures i l'oblit, permanent, acompanyat del greuge comparatiu amb les altres autonomies, en què ens té sotmesos el Govern Central. Ben mirat però, ens n'hem d'estranyar? Si intentem fer memòria històrica, la resposta és "no". No és altra cosa que la continuació, en el temps, de fets passats a finals del segle XIX: "El Memorial de Greuges" i "El Tancament de Caixes", tots dos relacionats amb l'espòli fiscal que patí Catalunya, en benefici d'una Espanya rural i sense cap mena d'intent de progrés. I més enrere. Per quina raó se'ns prohibí comerciar amb Amèrica des del Descobriment fins ben entrada la segona meitat del segle XVIII? Com poden veure, no està passant res que no hagi passat abans.

La Segarra podria ser una de les comarques més ben comunicades de Catalunya, atesa la magnífica carretera que enllaça Ponts, amb la autovia N-II, passant per Torà; la Cervera- Ponts; la pròpia N-II i l'Eix Transversal, si no fos per l'estat, deplorable, de la línia fèrria que la travessa. De fet, un estudi ens assabenta que, a hores d'ara, el temps que tarden, a fer el recorregut és superior al que empraven els trens del xup-xup a l'època del nostres besavis. Se'm cau la cara de vergonya que cap Govern (Central o Generalitat) hagi invertit en aquesta línia, malgrat que comunica Lleida i L'Hospitalet de Llobregat, passant per Barcelona, Sabadell, Terrassa, Manresa, Cervera, Tàrraga, i Mollerussa, ciutats capitals de comarca, a banda d'altres poblacions amb unes demografies prou acceptables. A mi sempre m'ha donat la impressió que l'interès s'ha centrat, exclusivament, en promocionar el cotxe particular en detriment del transport públic, autocars i ferrocarril.

Durant els 32 anys d'existència de la Generalitat, tot l'esforç inversor ha anat a parar a la construcció d'autopistes de peatge i autovies, s'ha oblidat, per complet, el ferrocarril, llevat el tren de La Pobla. Així es dona el cas, lamentable, que tant

a la línia Barcelona-Vic, com a la de la Segarra, encara hi ha llargs trams d'una sola via, la qual cosa impedeix un servei ràpid i que la freqüència de trens pugui ampliar-se. Que en aquesta línia (Barcelona-Lleida) només hi circuli'n tres combois al dia, en cada sentit, clama el cel.

Des d'aquesta caixa de ressonància que és "Terra Rubra", demano, reclamo al Govern de la Generalitat que, per fi, posi fil a l'agulla, es deixi de falses promeses i solucioni aquest problema, pressionant el Govern Central (Renfe i Cia.). El Sr. Conseller de "Política Territorial i Obres Públiques" hauria de recordar que no tot acaba i comença en els serveis de Rodalies de Barcelona,

Estació de ferrocarril de Cervera

les LLUNYANIES també existeixen i la gent de la terra ferma té tot el dret del món a gaudir d'un ferrocarril com correspon al segle XXI.

Per cert, m'acaba de trucar un amic manresà, que estan preparant una manifestació, per protestar del mal servei que els dona Renfe, tot coincidint amb el 150 aniversari de l'arribada del ferrocarril a la capital del Bages. Preneu-ne bona nota.

ANTONI MOLINÉ

FESTA MAJOR

Vessa la plaça de gent garladora,
endiumentada de roig i de blanc,
i es fa un camí per la host saltadora
que pataqueja els bastons i la sang.

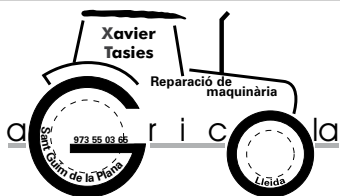
I dels balcons, les fadrines novelles
senten la vida escampar-se pel món,
i aprenen l'agre de taronges velles
i tenen somnis de tema pregon.

Les sales plenes de gent forastera,
l'eixida sola sota els arbres grans
les vinyes verdes dellà la carrera,
el sol que daura les comes i els plans.

Tot s'endormisca en la calma doivina
d'aquest moment de la festa major,
quan dins els cors la claror ponentina,
hi posa tocs de tendresa i enyor.

Ja es va allunyant la cohort saltadora,
ja el seu brogit va esvanint-se i s'esmuny,
ja el baticor quan la gent s'arremora
es com el ball que dins nostre retruny

CAIUS PARELLADA I CARDELLACH
Barcelona 1911-2003

Tel. 973 53 16 73 - Part. 973 53 16 06 - Av. Mil·lenari, 38 - 25200 CERVERA

Hostal
Jaumet
Fundat el 1890
TORÀ

Ctra. Barcelona-Andorra, s/n
Tel./Fax 973 47 30 77
25750 TORÀ (Lleida)

www.hostaljaumet.com
info@hostaljaumet.com